

**PRACE NAUKOWE**

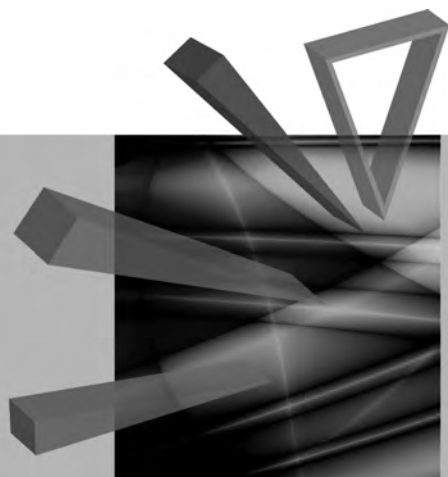
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

**RESEARCH PAPERS**

of Wrocław University of Economics

**307**

# Polityka ekonomiczna



Redaktorzy naukowi

**Jerzy Sokołowski**

**Grażyna Węgrzyn**



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu  
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

[www.ibuk.pl](http://www.ibuk.pl), [www.ebscohost.com](http://www.ebscohost.com),

The Central and Eastern European Online Library [www.ceeol.com](http://www.ceeol.com),

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

[http://kangur.uek.krakow.pl/bazy\\_ae/bazekon/nowy/index.php](http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php)

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

[www.wydawnictwo.ue.wroc.pl](http://www.wydawnictwo.ue.wroc.pl)

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

**ISSN 1899-3192**

**ISBN 978-83-7695-390-8**

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

## Spis treści

<b>Wstęp</b> .....	13
<b>Franciszek Adamczuk</b> , Produkty tradycyjne i regionalne i ich wykorzystanie w promocji regionu.....	15
<b>Ewa Badzińska</b> , Perspektywy i bariery rozwoju firm <i>spin-off</i> w Polsce.....	25
<b>Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski</b> , Polityczne i strukturalne czynniki wpływające na przemiany w rozmieszczeniu produkcji trzody chlewnej w krajach Unii Europejskiej.....	35
<b>Agnieszka Barczak</b> , Wykorzystanie metody programowania liniowego do oceny procesu produkcyjnego grup gospodarstw wybranych typów rolniczych.....	45
<b>Wioletta Bińkowska-Golasa</b> , Odległość gmin wiejskich województwa mazowieckiego od głównych ośrodków gospodarczych a ich poziom przedsiębiorczości .....	56
<b>Alicja Bonarska-Treit</b> , Turystyka szansą rozwoju lokalnego.....	65
<b>Agnieszka Borowska</b> , Wykorzystanie środków w ramach krajowych programów wsparcia pszczelarstwa w Polsce.....	77
<b>Anna Czech</b> , Bezpieczeństwo energetyczne Polski a odnawialne źródła energii .....	92
<b>Małgorzata Dolata</b> , Pozycja konkurencyjna obszarów wiejskich Polski Wschodniej z punktu widzenia ich wyposażenia w infrastrukturę gospodarczą.....	100
<b>Monika Fabińska</b> , Wybrane czynniki kapitału regionalnego determinujące rozwój firm z sektora włókienniczo-odzieżowego z województwa łódzkiego .....	109
<b>Mateusz Folwarski</b> , Wynagrodzenia dyrektorów wykonawczych rady dyrektorów największych amerykańskich banków przed i po kryzysie finansowym .....	121
<b>Małgorzata Fronczek</b> , Charakter wymiany handlowej Polski z zagranicą po 1990 roku .....	132
<b>Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor</b> , Uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego w Polsce i w Europie .....	142
<b>Marcin Gospodarowicz</b> , Sektor mikroprzedsiębiorstw w Polsce i jego wsparcie ze środków UE w latach 2007-2011 .....	152
<b>Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak</b> , Polski sektor rolny a cyfryzacja – przykład i bariery realizacji projektu wdrażającego technologie informatyczne .....	165

<b>Sylwia Guzdek</b> , Znaczenie instytucji otoczenia biznesu dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2007-2012 .....	176
<b>Barbara Hadryjańska</b> , Umacnianie przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na przykładzie sektora rolno-spożywczego .....	190
<b>Sławomira Hajduk</b> , Instrumenty ekonomiczne zarządzania przestrzenią na poziomie lokalnym .....	201
<b>Mariusz Hamulczuk</b> , Asymetria w transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Przykład cen drobiu w Polsce.....	212
<b>Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek</b> , Finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej osobom nieubezpieczonym na podstawie decyzji organu wykonawczego samorządu terytorialnego .....	224
<b>Grażyna Karmowska</b> , Zróżnicowanie rozwoju powiatów województwa zachodniopomorskiego.....	233
<b>Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński</b> , Analiza zróżnicowania przestrzennego absorpcji funduszy Unii Europejskiej przez samorządy terytorialne w Polsce.....	247
<b>Joanna Kizielewicz</b> , Polityka gospodarcza rządu i Unii Europejskiej wobec regionów nadmorskich i jej wpływ na rozwój turystyki morskiej w Polsce	257
<b>Ewa Kołoszycz</b> , Dochody typowych gospodarstw mlecznych w UE w 2011 roku .....	270
<b>Sylwester Kozak</b> , Efektywność zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce w latach 2002-2011. Czy wielkość i własność zagraniczna zakładów mają znaczenie?.....	280
<b>Mariusz Kudelko</b> , Ocena zasadności budowy elektrowni systemowych wykorzystujących nowe złoża węgla brunatnego .....	292
<b>Anetta Kuna-Marszałek</b> , Strategie ekologiczne przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych.....	305
<b>Piotr Laskowski</b> , Specjalne strefy ekonomiczne jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST- PARK” .....	317
<b>Wojciech Leoński</b> , Zewnętrzne bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce..	330
<b>Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor</b> , Współpraca przedsiębiorstw przemysłowych z innymi uczestnikami rynku w zakresie działalności innowacyjnej.....	341
<b>Agnieszka Malkowska</b> , Strategia rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego.....	353
<b>Arkadiusz Malkowski</b> , Wschodnia granica Polski. Od peryferii i izolacji do współdziałania .....	363
<b>Grażyna Mańczak</b> , Ocena polityki proeksportowej w Polsce .....	373
<b>Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz</b> , Analiza nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w 2010 roku w porównaniu do 2002 roku .....	384

<b>Dominika Mierzwa</b> , Zastosowanie modelu multiplikacyjnej analizy dyskryminacji w ocenie spółdzielczych przedsiębiorstw mleczarskich.....	396
<b>Andrzej Miszczuk</b> , Nowe podejście do regionalnego planowania strategicznego (na przykładzie województwa podkarpackiego).....	408
<b>Zbigniew Mongiało, Michał Świtlyk</b> , Analiza współczynników efektywności uczelni publicznych.....	420
<b>Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka</b> , Gospodarowanie wojewódzkim zasobem nieruchomości a dochody województwa .....	431
<b>Piotr Podsiadło</b> , Zagadnienie pomocy publicznej dla przedsiębiorstw w sektorze rybołówstwa.....	442
<b>Halina Powęska</b> , Cel przekraczania granicy uczestników handlu przygranicznego a struktura towarowa transgranicznych zakupów na pograniczu polsko-ukraińskim .....	454
<b>Zdzisław W. Puślecki</b> , Nowe zjawiska we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej w warunkach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 ...	465
<b>Bogusława Puzio-Waślawik</b> , Samozatrudnienie w okresie spowolnienia gospodarczego w Polsce .....	477
<b>Małgorzata Raczkowska</b> , Spółdzielczość socjalna w Polsce .....	489
<b>Joanna Rogalska</b> , Świętokrzyskie jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci polityki regionalnej.....	502
<b>Iga Rudawska</b> , Sieć jako pośrednia forma koordynacji gospodarczej na przykładzie zintegrowanej opieki zdrowotnej .....	513
<b>Robert Rusielik</b> , Determinanty efektywności technicznej produkcji żywca wołowego w Europie i na świecie w roku 2011 .....	522
<b>Karolina Sienkiewicz</b> , Karta Praw Studenta a sytuacja absolwentów szkół wyższych na rynku pracy.....	534
<b>Agnieszka Skoczyła-Tworek</b> , Audyt jako narzędzie optymalizacji zarządzania przedsiębiorstwem w dobie kryzysu ekonomicznego .....	546
<b>Katarzyna Skorupińska</b> , Niezwiązkowe formy reprezentacji pracowników w polskim systemie stosunków przemysłowych .....	557
<b>Agnieszka Słomka-Gołębiowska</b> , Determinanty niezależności komitetu wynagrodzeń w bankach w Polsce .....	569
<b>Jerzy Sokołowski</b> , Optymalizacja wyboru oferty turystycznej przez klienta przy wykorzystaniu portalu internetowego holidaycheck .....	581
<b>Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka</b> , Ocena stopnia wykorzystania pomocy publicznej przez przedsiębiorstwa województwa lubelskiego na podstawie wyników badań ankietowych .....	590
<b>Marcin Stępień</b> , Elementy zasad podatkowych w aspekcie polskiego systemu podatkowego.....	602
<b>Maciej Szczepankiewicz</b> , Potencjał innowacyjny polskich parlamentarzystów.....	612

<b>Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman</b> , Rola funduszy unijnych w finansowaniu zrównoważonego rozwoju na przykładzie gmin województwa łódzkiego .....	623
<b>Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska</b> , Aktywność innowacyjna a wielkość przedsiębiorstw w systemie przemysłowym małopolski .....	633
<b>Dariusz Urban</b> , Gospodarka polska jako miejsce inwestycji z perspektywy wybranych państwowych funduszy majątkowych – przyczynek do badań empirycznych.....	644
<b>Piotr Urbanek</b> , Polityka wynagradzania kadry kierowniczej w polskich bankach publicznych na przykładzie spółek indeksu WIG20 .....	654
<b>Adam Wasilewski</b> , Użytki rolne a rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce .....	667
<b>Anetta Waśniewska</b> , Aktywność społeczna i ekonomiczna stowarzyszeń i fundacji – wybrane zagadnienia na podstawie przeprowadzonych badań .....	678
<b>Marek Wigier</b> , Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE – stan i perspektywy.....	688
<b>Edward Wiśniewski</b> , Efekty skali w funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego .....	700
<b>Urszula Zagóra-Jonszta</b> , Ruch spółdzielczy i działalność Franciszka Stefczyka .....	710
<b>Katarzyna Żak</b> , Diagnoza poziomu innowacyjności polskiej gospodarki.....	721

## Summaries

<b>Franciszek Adamczuk</b> , Usage of traditional and regional products in the region's promotion.....	24
<b>Ewa Badzińska</b> , Prospects and barriers to the development of <i>spin-off</i> companies in Poland .....	34
<b>Agnieszka Baer-Nawrocka, Arkadiusz Sadowski</b> , Political and structural factors affecting the changes in the distribution of pig production in the European Union countries .....	44
<b>Agnieszka Barczak</b> , The use of the linear programming method to assess the production process of groups of farms of some chosen agricultural types. ....	55
<b>Wioletta Bieńkowska-Gołas</b> , Distance of rural communities in Mazovian Voivodeship from the main economic centres and their level of entrepreneurship .....	64
<b>Alicja Bonarska-Treit</b> , Tourism as a chance for local development.....	76
<b>Agnieszka Borowska</b> , The use of funds under National Programmes for the Support of Apiculture in Poland .....	91
<b>Anna Czech</b> , Polish energy security and renewable energy sources .....	99

<b>Malgorzata Dolata</b> , Competitive position of East Poland rural areas from the point of view of economic infrastructure equipment.....	108
<b>Monika Fabiańska</b> , Selected factors of the regional capital determining investment decisions of the companies from the textile and clothing sector from Łódź Voivodeship.....	120
<b>Mateusz Folwarski</b> , Remuneration of executive directors of board of directors of the biggest American banks before and after the financial crisis .....	131
<b>Malgorzata Fronczek</b> , Character of the Polish foreign trade after 1990 .....	141
<b>Hanna Godlewska-Majkowska, Agnieszka Komor</b> , Conditioning of automotive sector enterprises competitiveness in Poland and in Europe.....	151
<b>Marcin Gospodarowicz</b> , Microenterprises in Poland and their support from EU funds in the years 2007-2011.....	164
<b>Marianna Greta, Ewa Tomczak-Woźniak</b> , Polish agriculture sector vs. digitization – example and barriers of the computer technologies implementing project realization .....	175
<b>Sylwia Guzdek</b> , The importance of business environment for small and medium-sized enterprises in 2007-2012.....	189
<b>Barbara Hadryjańska</b> , Strengthening the competitive advantage of companies on the example of the agri-food sector.....	200
<b>Sławomira Hajduk</b> , Economic instruments of space management on the local level.....	211
<b>Mariusz Hamulczuk</b> , Asymmetric price transmission along the food chain. Example of poultry prices in Poland .....	223
<b>Tomasz Holecki, Joanna Woźniak-Holecka, Agata Bocionek</b> , Financing health care services for uninsured individuals under a decision of the executive body of the local government.....	232
<b>Grażyna Karmowska</b> , Differences in the development of poviats of West Pomeranian Voivodeship .....	246
<b>Wojciech Kisiał, Bartosz Stępiński</b> , Spatial differences in the absorption of EU funds by the regional and local governments in Poland.....	256
<b>Joanna Kizielewicz</b> , Economic policy of the government and the European Union towards coastal regions and its influence upon the development of maritime tourism in Poland .....	269
<b>Ewa Kołoszycz</b> , Income of typical dairy farms in the European Union in 2011.....	279
<b>Sylwester Kozak</b> , Efficiency of life insurance companies in Poland in the years 2002-2011. Do size and foreign ownership matter?.....	291
<b>Mariusz Kudelko</b> , Assessment of building of power plants using new lignite deposits – a systems approach.....	304
<b>Anetta Kuna-Marszałek</b> , Environmental strategies of enterprises on the international markets .....	316

<b>Piotr Laskowski</b> , Special economic zones as a factor of regional development based on Wałbrzych Special Economic Zone “INVEST-PARK”.	329
<b>Wojciech Leoński</b> , External barriers to the development of entrepreneurship in Poland .....	340
<b>Edyta Łyżwa, Olga Braziewicz-Kumor</b> , Cooperation of industrial enterprises with other market participants in terms of innovative activity.....	352
<b>Agnieszka Malkowska</b> , Strategy for the development of Pomerania Euro-region and building of competitive border region .....	362
<b>Arkadiusz Malkowski</b> , The eastern border of Poland from outskirts and isolation to co-operation .....	372
<b>Grażyna Mańczak</b> , Pro-export policy assessment in Poland.....	383
<b>Antoni Mickiewicz, Bartosz Mickiewicz</b> , Analysis of labour output in agricultural farms in 2010 in comparison to 2002.....	395
<b>Dominika Mierzwa</b> , Application of multiplication analysis of discrimination to the evaluation of cooperative dairy companies .....	407
<b>Andrzej Miszczuk</b> , New approach the regional strategic planning (as an example of Podkarpackie Voivodeship) .....	419
<b>Zbigniew Mongiało, Michał Świtłyk</b> , Analysis of efficiency coefficients of public universities .....	430
<b>Anna Oleńczuk-Paszal, Monika Śpiewak-Szyjka</b> , Voivodeship real estate management vs. voivodeship revenue .....	441
<b>Piotr Podsiadło</b> , State aid for fishing industry companies.....	453
<b>Halina Powęska</b> , The purpose of crossing the border by cross-border traders and the commodity structure of cross-border purchasing in the Polish-Ukrainian border region.....	464
<b>Zdzisław W. Puślecki</b> , New phenomena in the Common Agricultural Policy of the European Union in the conditions of a budgetary perspective for the years 2014-2020.....	476
<b>Bogusława Puzio-Waławik</b> , Self-employment during the economic slowdown in Poland .....	488
<b>Małgorzata Raczkowska</b> , Social cooperative movement in Poland.....	501
<b>Joanna Rogalska</b> , Świętokrzyskie local government units as beneficiaries of regional policy .....	512
<b>Iga Rudawska</b> , Network as an intermediate form of economic coordination on the example of integrated healthcare .....	521
<b>Robert Rusielik</b> , Determinants of technical efficiency of beef production in Europe and in the world in 2011.....	533
<b>Karolina Sienkiewicz</b> , Consequences of signing Student’s Law Card for university graduates .....	545
<b>Agnieszka Skoczyła-Tworek</b> , Audit as a tool for optimization of company management in the current economic crisis.....	556



---

<b>Katarzyna Skorupińska</b> , Non-trade union forms of employee representation in the Polish system of industrial relations .....	568
<b>Agnieszka Słomka-Gołębiowska</b> , Determinants of compensation committee independence in banks in Poland.....	580
<b>Jerzy Sokółowski</b> , Optimization of tourist offer selection by using Internet portal HolidayCheck.....	589
<b>Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałazka</b> , Assessment of the use of public assistance by companies in Lublin Voivodeship based on survey results.....	601
<b>Marcin Stępień</b> , Elements of tax rules in the context of the Polish tax system .....	611
<b>Maciej Szczepankiewicz</b> , Polish parliamentarians' innovation potential.....	622
<b>Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman</b> , The role of EU funds in the financing of sustainable development on the example of Łódź Voivodeship municipalities.....	632
<b>Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska</b> , The impact of enterprises' size on regional innovation systems – Małopolskie case.....	643
<b>Dariusz Urban</b> , Polish economy as a place of investment from the perspective of selected sovereign wealth funds – a contribution to the empirical analyses.....	653
<b>Piotr Urbanek</b> , Executive remuneration policy in the Polish public banks on the example of WIG20 companies.....	666
<b>Adam Wasilewski</b> , Arable land and the development of non-agricultural economic activity in Poland.....	677
<b>Anetta Waśniewska</b> , Social and economic activity of associations and foundations – selected problems based on research.....	687
<b>Marek Wigier</b> , Food processing in Poland in the times of EU membership – condition and perspective .....	699
<b>Edward Wiśniewski</b> , Economies of scale in the operation of local government units on the example of communities of Western Pomerania.....	709
<b>Urszula Zagóra-Jonszta</b> , Cooperative movement and activities of Franciszek Stefczyk .....	720
<b>Katarzyna Żak</b> , Diagnosis of the innovation level of Polish economy .....	732

**Alicja Bonarska-Treit**

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu

---

## TURYSTYKA SZANSĄ ROZWOJU LOKALNEGO

---

**Streszczenie:** Przedmiotem rozważań w tej pracy jest pokazanie turystyki jako potencjału gospodarczego kształtującego i wpływającego na rozwój lokalny. Na początku scharakteryzowany został rozwój lokalny oraz jego czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Kolejnym krokiem było pokazanie turystyki w aspekcie lokalnym jako znaczącego elementu rozwoju społeczno-gospodarczego w skali regionu. Na koniec turystyka została pokazana jako jedna z gałęzi gospodarki, która jest szansą na rozwój gminy Muszyna.

**Słowa kluczowe:** ekonomia, rozwój lokalny, turystyka.

### 1. Wstęp

Podstawowym celem rozwoju społeczno-gospodarczego jest zapewnienie mieszkańcom gminy jak najwyższego poziomu i jakości życia zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej. Polska z rozwojem turystyki wiąże duże nadzieje na dynamiczny wzrost gospodarczy kraju i wielu regionów. Turystyka, jako jeden z czynników rozwoju lokalnego, stała się szansą poprawy konkurencyjności regionu poprzez zwiększenie liczby zatrudnienia, zwiększenie PKB, zwiększenie przychodów z turystyki pochodzących m.in. z wydatków turystów oraz powstawania nowej infrastruktury turystycznej<sup>1</sup>. Celem niniejszej pracy jest pokazanie turystyki jako czynnika, który może wspomóc rozwój lokalny na przykładzie gminy Muszyna.

### 2. Typologia rozwoju lokalnego

Potocznie przez pojęcie rozwoju rozumie się proces ukierunkowanych zmian oraz następujące po sobie etapy przemian danego obiektu lub układu. Rozwój także na poziomie lokalnym ukazuje złożoność tego zjawiska, ponieważ rośnie znaczenie elementów pozaekonomicznych. Jest to pojęcie trudne do określenia, ponieważ obejmuje zjawiska dotyczące elementów społecznych, ekonomicznych i środowi-

---

<sup>1</sup> Światowa Organizacja Turystyki UNWTO, <http://media.unwto.org/en/press-release/2011-05-11/international-tourism-first-results-2011-confirm-consolidation-growth>, dostęp: 26.03.2013.

skowych. Rozwój lokalny odnosi się do zmian zachodzących zarówno w gminie, powiecie, jak i mikroregionie. Płaszczyzna gospodarcza rozwoju lokalnego obejmuje działania związane z utworzeniem przedsiębiorstw i wspomaganiem już istniejących oraz organizowanie instytucji, które zajmują się stymulowaniem rozwoju lokalnego<sup>2</sup>. Ważne jest, by działania społeczności lokalnej, władzy lokalnej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie zmierzały do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki i przedsiębiorczości oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego<sup>3</sup>.

W poszczególnych terminach rozwoju lokalnego zaznacza się pozytywny charakter zmian, wzrost ilościowy i postęp jakościowy. Ważnym odniesieniem są potrzeby obserwowanych zjawisk, preferencji oraz hierarchii wartości odpowiadających danemu układowi lokalnemu<sup>4</sup>. Dla O. Godarda rozwój lokalny to nic innego jak proces dywersyfikacji i wzbogacenia działalności gospodarczej i społecznej danego terytorium. Z kolei B. Guesnier ujmując to następująco: rozwój lokalny oznacza proces, w którym ludność zdobywa większą autonomię w definiowaniu i zaspokajaniu własnych potrzeb, rozwiązywaniu swoich problemów i określaniu swojego losu<sup>5</sup>. Natomiast J.J. Parysek definiuje rozwój lokalny jako: kompleks przeobrażeń jakościowych dotyczący danego obszaru i odnoszący się do poziomu życia ludności oraz warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Parysek podkreśla także, że rozwój lokalny wiąże się z lokalną skalą działalności społeczno-gospodarczej, bazując na endogennych czynnikach rozwoju (lokalne potrzeby, lokalne zasoby, miejscowi ludzie, lokalne organizacje i podmioty gospodarcze itp.) oraz stanowi uzupełnienie, prowadzonego w nawiązaniu do czynników egzogennych, rozwoju regionalnego<sup>6</sup>. Istota rozwoju lokalnego zakłada ideę, która stwarza korzystne warunki do<sup>7</sup>:

- wykorzystania aktywności społeczności lokalnych,
- autentycznego udziału społeczności lokalnych w kreowaniu procesów rozwoju i kontroli ich realizacji,
- uwzględniania w procesie rozwoju kryteriów wartości, a także kategorii „jakość życia”,

---

<sup>2</sup> A. Potoczek, *Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Agencja TNOiK i Centrum Kształcenia i Doskonalenia Kujawscy, Toruń 2003, s. 153.

<sup>3</sup> A. Szewczuk, M. Kogut-Jaworska, M. Ziolo, *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011, s. 21-23.

<sup>4</sup> J.F. Nowak, *Modernizacja lokalnej administracji publicznej a rozwój lokalny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006, s. 18-19.

<sup>5</sup> I. Pietrzyk, *Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego*, [w:] R. Broszkiewicz (red.), *Związki polityki gospodarczej z polityką regionalną*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 786, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 1997, s. 90.

<sup>6</sup> A. Noworól, *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007, s. 15.

<sup>7</sup> A. Potoczek, wyd. cyt., s. 151.

- efektywniejszego wykorzystania lokalnych i regionalnych zasobów oraz czynników rozwoju z uwarunkowaniami regionalnymi i globalnymi,
- ujawnienia i wykorzystania prywatnej przedsiębiorczości oraz tworzenia klimatu dla rozwoju społeczno-gospodarczego,
- przełamywania barier strukturalnych tkwiących obecnie w gospodarce lokalnej i regionalnej,
- wspierania rozwoju zrównoważonego, w tym zwłaszcza uwzględnienia uwarunkowań ekologicznych,
- wykorzystania aktywności społeczności lokalnych i lokalnego potencjału do stymulowania rozwoju innowacji i postępu technicznego.

Wśród czynników rozwoju lokalnego uwzględniających rynkowe relacje gospodarcze i dostępność kapitału wymienia się takie czynniki, jak: zainwestowanie infrastrukturalne, poziom oświaty i kultury społeczności lokalnej, potencjał naukowy, techniczny i kadrowy, aktywność społeczności lokalnej wspierana przez władze lokalne. Poprawne wyodrębnienie czynników rozwoju oraz barier jest istotną sprawą dla kreowania rozwoju lokalnego. Czynniki te można podzielić na trzy zasadnicze grupy: polityczne, społeczne, ekonomiczne. W tab. 1 zostały zaprezentowane czynniki zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju lokalnego.

**Tabela 1.** Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne rozwoju lokalnego

Polityczno-ustrojowe	Společne	Ekonomiczno-środowiskowo-przestrzenne
1. Charakter władzy – ustroj 2. Zakres kompetencji – usprawnienie władzy różnych szczebli 3. Sposób sprawowania władzy – społeczeństwo 4. Stopień akceptacji władzy przez społeczeństwo	1. Potrzeby i wartości 2. Aspiracje mieszkańców i organów przedstawicielskich 3. Stosunki międzyludzkie 4. Stosunek do reform, innowacji i postępu technicznego 5. Stosunek władz lokalnych do przedsiębiorczości	1. Zasoby naturalne 2. Walory środowiska przyrodniczego 3. Zasoby siły roboczej i jej kwalifikacje 4. Potencjał gospodarczy i jej struktura, w tym zwłaszcza infrastruktura techniczno-ekonomiczna i społeczna 5. Inwestycje i kapitał

Źródło: A. Potoczek, *Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Agencja TNOiK i Centrum Kształcenia i Doskonalenia Kujawscy, Toruń 2003, s. 154.

Do najważniejszych barier rozwoju lokalnego można zaliczyć wszelkie problemy związane z trudną sytuacją ekonomiczną państwa oraz niekorzystnymi dla układu lokalnego rozwiązaniami ustrojowymi, tj. zakres samorządności, kompetencji i autonomii władz lokalnych. Poza barierą ekonomiczną, tj. niedostatkiem środków, znaczny udział w hamowaniu rozwoju lokalnego mają następujące czynniki<sup>8</sup>:

<sup>8</sup> Tamże, s. 157-158.

- niechęć do reform, brak motywacji do działania, brak inicjatywy i przedsiębiorczości,
- brak jasno określonych kompetencji i zadań układu terytorialnego, w tym podstawowych jednostek terytorialnych,
- brak sprawnego przepływu informacji między centrum a układem terytorialnym oraz między województwem a układami lokalnymi,
- słabość w funkcjonowaniu władz lokalnych,
- dysproporcje struktury funkcjonalno-przestrzennej układów lokalnych, w tym np. brak podstawowych urzędów z dziedziny infrastruktury techniczno-ekonomicznej,
- degradacja lokalnego środowiska przyrodniczego.

### 3. Turystyka w aspekcie rozwoju lokalnego

Turystyka, jako zjawisko wielowymiarowe i złożone, w warunkach globalizacji stała się wyróżnikiem współczesnego stylu życia i znaczącym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno w skali regionu, jak i świata oraz czynnikiem integracji międzynarodowej. Wraz ze wzrostem znaczenia turystyki w Unii Europejskiej w wielu państwach śródziemnomorskich zaczęła ona stanowić priorytetową gałąź gospodarki. Obecnie aktywność turystyczna jest jednym z mierników poziomu życia mieszkańców i wskaźnikiem rozwoju cywilizacyjnego społeczeństw<sup>9</sup>.

Według Międzynarodowej Klasyfikacji Turystycznej (SICTA) w zakres działalności gospodarki turystycznej wchodzi 10 spośród 17 gałęzi gospodarki, które tworzą kompleks gospodarki turystycznej, czyli jeden z najważniejszych podsystemów gospodarki regionalnej, zwłaszcza w regionach o dużych walorach turystycznych, w tym górskich. Do kompleksu turystycznego *sensu stricte* należy zaliczyć przede wszystkim: hotelarstwo, gastronomię, transport turystyczny, firmy turystyczne handel oraz nastawione na turystów kulturę, sport i kulturę fizyczną. Z kolei do kompleksu turystycznego *sensu largo* zaliczymy dodatkowo: usługi bankowe, ubezpieczeniowe, transport pasażerski, inne usługi handlowe, pocztowe i telekomunikacyjne, ochrony środowiska naturalnego, gospodarki komunalnej oraz szkolnictwo związane z turystyką<sup>10</sup>.

Jednym z ważnych czynników stymulujących rozwój gospodarki turystycznej w układach lokalnych jest właściwie realizowana lokalna polityka turystyczna miast i gmin. Do korzystnych efektów tej polityki zaliczyć należy: wzrost dochodów ludności i budżetów lokalnych, urbanizację, wzrost zatrudnienia, rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, poprawę i rozwój infrastruktury oraz usług, poprawę stan-

<sup>9</sup> The Travel & Tourism Competitiveness Report 2008, *The Travel & Tourism Competitiveness Report 2008, Balancing Economic Development and Environmental Sustainability*, World Economic Forum, Geneva Switzerland 2008, [https://members.weforum.org/pdf/global\\_competitiveness\\_reports/ttreport/ttfullreport.pdf](https://members.weforum.org/pdf/global_competitiveness_reports/ttreport/ttfullreport.pdf), dostęp: 26.03.2013.

<sup>10</sup> W. Kurek, *Turystyka*, PWN, Warszawa 2007, s. 50.

dardu życia społeczności, ponowne ożywienie folkloru i rzemiosła lokalnego, zainteresowanie lokalną historią i pojawienie się nowej elity<sup>11</sup>. Turystykę w dużej mierze można uznać za stymulator rozwoju lokalnego. Wynika to z atrakcyjności turystycznej danego obszaru, na którą składają się trzy następujące elementy: ranga walorów turystycznych, zdolność obsługowa urządzeń turystycznych (zagospodarowanie turystyczne) oraz dostępność komunikacyjna<sup>12</sup>. Najważniejsze czynniki endogeniczne warunkujące rozwój turystyki w kontekście lokalnym zostały wyodrębnione w tab. 2.

**Tabela 2.** Czynniki endogeniczne warunkujące rozwój turystyki na danym obszarze

Tradycyjne elementy atrakcyjności turystycznej	Walory (atrakcje, dobra) turystyczne	Walory kulturowe (antropogeniczne) historyczne i współczesne
		Walory przyrodnicze
	Zagospodarowanie turystyczne	Baza noclegowa
		Baza gastronomiczna
Baza towarzysząca		
Elementy marketingu terytorialnego	Promocja i informacja turystyczna	Realizowana przez władze publiczne z udziałem sektora prywatnego
	Tworzenie i komercjalizacja produktu turystycznego	Realizowana przez podmioty publiczne i prywatne
Wybrane elementy infrastruktury technicznej	Infrastruktura transportowa	Zapewniająca dostępność komunikacyjną zewnętrzną
		Zapewniająca dostępność komunikacyjną wewnętrzną
	Infrastruktura środowiskowa	
Uwarunkowania społeczno-gospodarcze, kulturowe, administracyjno-polityczne (infrastruktura instytucjonalna) i ekologiczna	Postawa miejscowej społeczności w stosunku do turystów	Życzliwość, otwarcie na gości, znajomość języków itp.
		Przedsiębiorczość
	Działania władz publicznych	Polityka gospodarcza, zachęty inwestycyjne dla sektora turystycznego
		Zapewnienie bezpieczeństwa
		Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa historycznego

Źródło: L. Butowski, *Turystyka w polityce spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej w latach 1994-1999 i 2000-2006. Uwarunkowania teoretyczne, zakres rzeczowy, finansowy i przestrzenny*, Difin, Warszawa 2009, s. 31.

<sup>11</sup> L. Butowski, *Turystyka w polityce spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej w latach 1994-1999 i 2000-2006. Uwarunkowania teoretyczne, zakres rzeczowy, finansowy i przestrzenny*, Difin, Warszawa 2009, s. 27.

<sup>12</sup> Tamże, s. 26-33.

Rozwój infrastruktury turystycznej przyczynia się do tworzenia nowych miejsc pracy i walki z bezrobociem. Jak wynika z raportu World Tourism & Travel Council, turystyka, kreując działalność gospodarczą, tworzy dużo nowych miejsc pracy. Oszacowano, że w okresie od 2006 do 2015 r. w polskim sektorze turystycznym roczny przyrost miejsc pracy będzie się kształtował na poziomie 2,4%<sup>13</sup>. Wraz ze wzrostem zatrudnienia w turystyce następuje wzrost dochodów zatrudnionej ludności, popytu konsumpcyjnego, wydatków ludności oraz ożywienie gospodarcze w kontekście lokalnym. Z kolei dzięki pojawieniu się nowych przedsiębiorstw realizowane są inwestycje, które wpływają na budowę i rozwój infrastruktury turystycznej, poprawę infrastruktury technicznej, w tym drogowej, rozwój gospodarki komunalnej, poprawę łączności, bezpieczeństwa oraz bazy kulturalnej, które również nakręcają rozwój lokalny i regionalny. Dlatego wszelkie działania gminy powinny być postrzegane jako procesy stałego wzrostu jakości życia lokalnego społeczeństwa, wsparte na wzajemnie zrównoważonych czynnikach gospodarczych, społecznych i ekologicznych. Dla każdego miasta ogromne znaczenie ma bycie atrakcyjnym dla turystów poprzez tworzenie różnych obiektów kulturalnych i edukacyjnych, ośrodków badań i rozwoju oraz obiektów administracyjnych<sup>14</sup>. Wpływ na rozwój lokalny mają także inwestycje dotyczące budowy wodociągów, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości, działania na rzecz lokalnego transportu zbiorowego czy też rozwój w zakresie ochrony zdrowia. Wszystkie te działania przyczyniają się do wzrostu jakości obsługi ruchu turystycznego, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców.

Turystyka jest także jedną z wiodących funkcji w programowaniu rozwoju regionów, co znajduje odzwierciedlenie w ich regionalnych programach operacyjnych. Podmiotami programów rozwoju turystycznego w układach regionalnych są w Polsce władze samorządowe wszystkich szczebli, tj. regionalne, powiatowe oraz gmin miejskich i wiejskich, ale również podmioty prywatne działające w kompleksie turystycznym *sensu largo*. Programowanie regionalne może dotyczyć pojedynczego regionu, ale może być także narzędziem polityki rozwoju regionalnego<sup>15</sup>. Podstawowym celem tworzenia strategii dla danego rejonu turystycznego jest zwiększenie korzyści związanych z ruchem turystycznym, a także wzrostem zatrudnienia w branży turystycznej i w branżach komplementarnych oraz wzrostem dochodów ludności, przy uwzględnieniu interesów mieszkańców oraz środowiska naturalnego. Celem może być także harmonijny rozwój gmin i miast regionu w wyniku realizacji programów finansowanych zarówno z budżetów sektora publicznego, jak i innych prywatnych źródeł finansowych, a także dochodów uzyskiwanych od osób przyjeżdżających do danego regionu. W dużej mierze zarządzanie regionem turystycznym polega

<sup>13</sup> U. Szubert-Zarzeczný, *Turystyka w rozwoju gospodarczym Polski*, „Edukacja” Wyższa Szkoła Zarządzania, Wrocław 2002, s. 72.

<sup>14</sup> E. Łażniewska (red.), *Turystyka w rozwoju lokalnym*, Poznań 2012, [http://kdg.ue.poznan.pl/att/Gospodarka\\_Turystyczna/podrecznik\\_GT.pdf](http://kdg.ue.poznan.pl/att/Gospodarka_Turystyczna/podrecznik_GT.pdf), dostęp: 23.03.2013, s. 39.

<sup>15</sup> T. Kudłacz, *Programowanie rozwoju regionalnego*, PWN, Warszawa 1999, s. 36-43.

na podjęciu zadań przez odpowiednie podmioty działające na poziomie lokalnym, które są skierowane na rozwój lokalny gospodarki turystycznej. Działania te są skoncentrowane na wyznaczaniu celów oraz kształtowaniu oczekiwanych efektów z wykorzystaniem dostępnych instrumentów<sup>16</sup>.

#### **4. Turystyka jako czynnik kształtujący rozwój lokalny na przykładzie gminy Muszyna**

Turystyka oraz związane z nią sektory gospodarcze i usługowe tworzą jedną z wiodących dziedzin gospodarki stymulującą rozwój lokalny i regionalny zarówno w Europie, jak i na całym świecie. Kompleks turystyczny jest główną gałęzią gospodarczą, która może doprowadzić do zrównoważonego rozwoju, tym samym może być podstawą konkurencyjności i rozwoju społeczno-gospodarczego, a w konsekwencji wzrostu poziomu życia. Rozwój gospodarczo-usługowy jest szczególnie ważny dla obszarów górskich, które są opóźnione pod względem poziomu życia gospodarczego i społecznego w stosunku do regionów przemysłowo-usługowych.

Jedną z gmin w powiecie nowosądeckim, która zaczyna stwarzać warunki poprawy i podniesienia konkurencyjności swojego rejonu poprzez rozwój turystyki, jest Muszyna. Jest to gmina miejsko-wiejska położona w województwie małopolskim, sąsiadująca z: Krynica-Zdrojem, Piwniczną-Zdrojem oraz ze Słowacją. W skład gminy Muszyna wchodzi następujące miejscowości posiadające status sołectwa: Andrzejówka, Dubne, Jastrzębik, Leluchów, Milik, Powroźnik, Szczawnik, Wojkowa, Złockie, Żegiestów oraz miasto Muszyna, a także miejscowości bez statusu sołectwa: Łopatka Polska, Żegiestów-Zdrój. Zarówno walory klimatyczno-krajobrazowe, jak i źródła wód mineralnych stały się jednym z podstawowych atutów gminy. Wody mineralne są wykorzystywane głównie do kuracji pitnej, kąpeli i aeroterapii w ośrodkach sanatoryjnych oraz do butelkowania przez miejscowe rozlewnie. Wyjątkowy mikroklimat oraz lecznicze szczyawy korzystnie wpływają na schorzenia układu oddechowego i odpornościowego. Cisza, możliwość aktywności ruchowej w czystym środowisku przyciągają coraz liczniejsze rzesze turystów i kuracjuszy. Do mocnych stron gminy można zaliczyć także atrakcyjne przygraniczne położenie oraz funkcję turystyczno-uzdrowiskową<sup>17</sup>. Te i inne atuty stworzyły możliwość pozyskania i wykorzystania funduszy zewnętrznych na wsparcie infrastruktury uzdrowiskowej.

Jednym z ważniejszych projektów zrealizowanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego było przygotowanie strefy aktywności gospodarczej „Zapoprządzie”. Głównym założeniem projektu była kompleksowa mo-

<sup>16</sup> B. Meyer, D. Milewski, *Strategie rozwoju turystyki w regionie*, PWN, Warszawa 2009, s. 146.

<sup>17</sup> *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna na lata 2008-2015*, Muszyna 2007, <http://img.iap.pl/s/300/7846/Edytor/File/Zalacznik.pdf>, dostęp: 27.03.2013, s. 14.



dernizacja oraz nadanie charakteru turystyczno-uzdrowiskowo-rekreacyjnego na potrzeby mieszkańców miasta, kuracjuszy oraz turystów. Do najważniejszych celów można zaliczyć: wprowadzenie funkcji kulturalno-artystycznej (amfiteatr), społecznej (plac zabaw), rekreacyjno-rehabilitacyjnej (zespół basenów z nieckami leczniczymi wypełnionymi wodą mineralną) oraz sztucznie mrożone lodowisko. Całkowity koszt projektu to 7 681 527 zł, w tym dotacja rozwojowa w wysokości 4 867 210 zł. Pozostałą kwotę stanowi wkład własny gminy<sup>18</sup>. Miasto i Gmina Uzdrowiska Muszyna otrzymała również dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 na realizację trzech projektów. W tab. 3 zostały scharakteryzowane główne projekty wraz z ich kosztem.

**Tabela 3.** Główne projekty w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013

Lp.	Nazwa projektu	Opis	Koszt
1	<b>„Poznajmy się jeszcze lepiej w Muszynie”</b>	Projekt ten pozwolił na nawiązanie kontaktów między mieszkańcami Muszyny a Lubotina, Lipan, Dubovicy. W ramach projektu zostały zrealizowane następujące zadania: konferencja pt. „Podobieństwa i różnice w samorządach pogranicza polsko-słowackiego”; impreza kulturalna pt. „Zakończenie lata nad Popradem” oraz impreza sportowa pt. „Sport nie zna granic”	<b>Całkowity koszt 43 271 EUR</b>  Dofinansowanie ze środków EFRR <b>36 781 EUR</b> , wkład własny <b>2163 EUR</b> , współfinansowanie krajowe z budżetu państwa <b>4327 EUR</b>
2	<b>„Spotkajmy się na zamku w Muszynie – historia i współczesność”</b>	Projekt był realizowany przy udziale partnera słowackiego Zrzeszenia „Kamienna Wieża” i miejscowości Kamenica. W ramach tego projektu zostały zrealizowane następujące działania: konferencja pt. „Zamki na historycznym szlaku handlowym pogranicza polsko-słowackiego”	<b>Całkowity koszt 56 940 EUR</b>  Dofinansowanie ze środków EFRR <b>48 399 EUR</b> , wkład własny <b>2847 EUR</b> , współfinansowanie krajowe z budżetu państwa <b>5694 EUR</b>
3	<b>„Współpraca młodzieży i nauczycieli polsko-słowackich z zachowaniem wartości kulturowych regionów przygranicznych”</b>	W ramach projektu zostały zrealizowane następujące działania: organizacja kursu słowackiego dla uczniów w Muszynie, organizacja polsko-słowackiego kursu dla nauczycieli, zorganizowanie bloku zajęć z historii i regionu w Muszynie od nazwą „Podróże w historię”, zorganizowanie imprezy plenerowej pod nazwą „Przysmaki kuchni regionalnej i regionalne hałasowanie”	<b>Całkowity koszt 47 958 EUR</b>  Dofinansowanie ze środków EFRR <b>40 764 EUR</b> , wkład własny <b>2398 EUR</b> , współfinansowanie krajowe z budżetu państwa <b>4796 EUR</b>

Źródło: opracowano na podstawie: Biuletyn Informacyjny nr 24 Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – grudzień 2009, s. 5-6.

<sup>18</sup> Biuletyn Informacyjny nr 24 Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – grudzień 2009, s. 4.

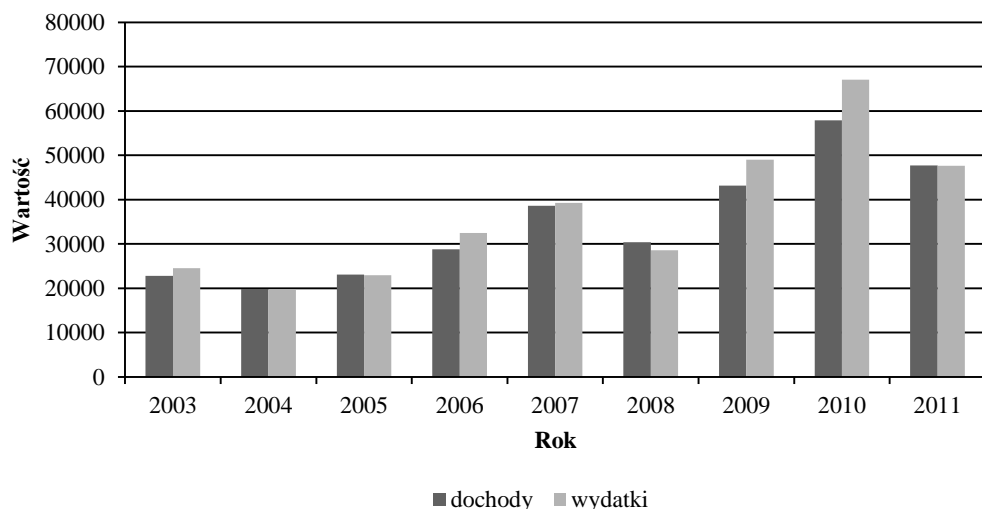
Realizacja tych projektów przyczyniła się do wzrostu atrakcyjności oferty turystycznej Muszyny. Kolejnym krokiem było podjęcie decyzji o stworzeniu jednolitego systemu oznakowania w zakresie wynajmu pokoi przez władze samorządowe Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna<sup>19</sup>. Wszelkie podejmowane dotychczas działania dotyczą inwestycyjnych, promocyjnych, organizacyjnych zadań zamierzających do poprawy obsługi mieszkańców gminy. Do ważniejszych wydatków w 2010 r. możemy zaliczyć m.in.: rekonstrukcję budynku zajazdu (Muzeum), budowę boiska wielofunkcyjnego przy szkole podstawowej w Żegiestowie, realizację wspólnego projektu wodno-kanalizacyjnego, budowę nowego budynku dla Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Złockiem, budowę centralnego deptaka uzdrawiskowego Żegiestowa-Zdroju, budowę miejskiego Parku Zdrojowego „Baszta”, budowę Parku Zdrojowego „Zapopradzie”, mostu Sulin-Muszyna-Żegiestów, kładki granicznej na rzece Poprad Andrzejówka-Mały Lipnik, odnowę centrum wsi Powroźnik, odnowę centrum wsi Jastrzębik, zagospodarowanie uzdrawiska Złockie, budowę boiska Orlik, inwestycje na drogach powiatowych gminnych, powiatowych i wojewódzkich, budowę kanalizacji sanitarnych i wodociągów oraz adaptację budynku Dworu Starostów<sup>20</sup>. Wśród wymienionych wyżej inwestycji na terenie Muszyny niewątpliwie ważna jest budowa Miejskiego Parku Zdrojowego „Baszta”. Wartość tego przedsięwzięcia to 2 017 916,54 zł i aż 75% tej kwoty jest pokryte ze środków Unii Europejskiej w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013. W ramach tego projektu są realizowane następujące cele: budowa ścieżek zdrowia i rowerowych, budowa placu seniora, montaż małej architektury, budowa oświetlenia parkowego i ulicznego, wykonanie boiska do gier zespołowych, budowa altanek wypoczynkowych, remont pijalni, dostawa i montaż toalet publicznych, wykonanie monitoringu, wykonanie nasadzeń drzew i krzewów<sup>21</sup>. Wszystkie te inwestycje były sporym wyzwaniem finansowym dla budżetu gminy i jak widać na rys. 1, zaczęły wiązać się ze znacznym deficytem gminy, w szczególności w latach 2009 i 2010.

Można jednak podejrzewać, że w niedalekiej przyszłości nastąpi szybki zwrot zainwestowanych pieniędzy ze względu na coraz większe zainteresowanie wśród osób odwiedzających (turystów i kuracjuszy) oraz przyszłych inwestorów. Ugruntowana pozycja na rynku usług sanatoryjnych i wczasowych oraz rozwijająca się baza: sanatoryjna, wypoczynkowa i noclegowa, oraz dostępność komunikacyjna zarówno samochodowa, jak i kolejowa to na pewno atuty społeczno-gospodarcze w dalszym rozwoju gminy Muszyny. Z kolei intensywny rozwój usług uzdrawiskowych poprzez modernizację i dostosowanie do potrzeb rynku oraz zwiększenie usług wpły-

<sup>19</sup> Tamże, s. 8-9.

<sup>20</sup> Biuletyn Informacyjny nr 25 Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – marzec 2010, s. 3.

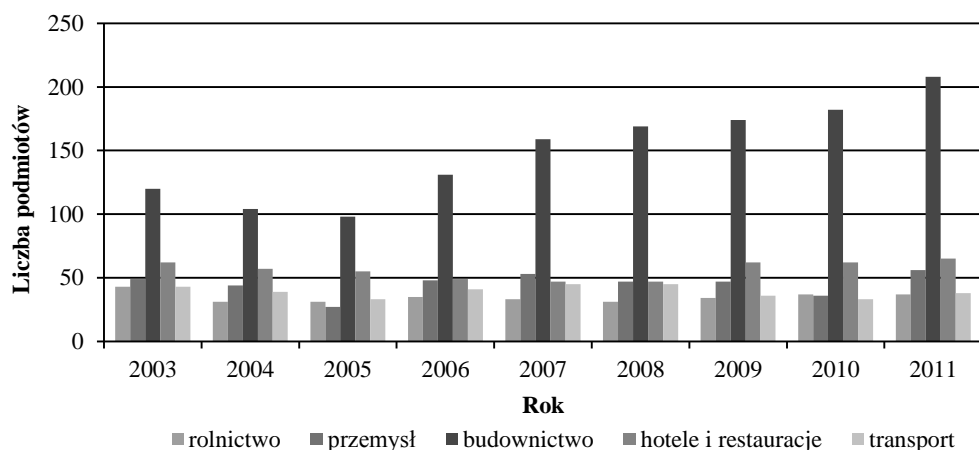
<sup>21</sup> Biuletyn Informacyjny nr 30 Miasta i Gminy Uzdrawiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – kwiecień 2011, s. 5.



**Rys. 1.** Dochody i wydatki (ogółem) budżetu gminy Muszyna w latach 2003-2011 (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Urząd Statystyczny w Krakowie, Województwo Małopolskie, Podregiony, Powiaty, Gminy, Kraków, [www.stat.gov.pl/krak](http://www.stat.gov.pl/krak), dostęp: 26.03.2013.

wa na spory rozwój budownictwa. Aby gmina mogła się cieszyć sporym zainteresowaniem wśród turystów, zaczęto prowadzić na szeroką skalę rewitalizację terenów miejskich poprzez budowę dróg, chodników, oświetlenia, wodociągów, kanalizacji itp. Działania te mają poprawić warunki bytu mieszkańców oraz przyciągnąć turystów.



**Rys. 2.** Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według wybranych sekcji

Źródło: jak do rys. 1.

Rysunek 2 pokazuje, że gmina stawia na pierwszym miejscu działania na rzecz rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (budownictwo). Budowa infrastruktury w ostatnim okresie wpłynęła na bardzo intensywny rozwój Muszyny. Z kolei bogatsza i lepsza infrastruktura sportowo-rekreacyjna wzbogaca ofertę turystyczną oraz uzdrowiskową. W tym momencie lokalny rozwój społeczno-gospodarczy przyczynia się do podniesienia jakości życia mieszkańców, tworząc nowe miejsca pracy, oraz staje się miejscem atrakcyjnym dla turystów z całego kraju.

## 5. Podsumowanie

Turystyka stymuluje rozwój regionalnej przedsiębiorczości, szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw, a generowane w ten sposób dochody pozostają w regionie. Mieszkańcy często mają możliwości uzyskania dodatkowych dochodów np. poprzez agroturystykę czy wyrób rękodzieła. W przypadku regionów znaczącą rolę odgrywają także władze terytorialne, które mają udział w podatkach i opłatach związanych z turystyką i działalnością gospodarczą w tym sektorze. Dochody budżetowe są przeznaczane m.in. na rozwój infrastruktury i usług. Działania samorządu terytorialnego mają na celu pomóc podmiotom działającym w sektorze turystycznym, głównie przedsiębiorcom: biurom podróży, hotelom, lokalom gastronomicznym oraz instytucjom działającym w branży turystycznej.

Turystykę w dużej mierze można uznać za stymulator rozwoju lokalnego. Widać to w szczególności na przykładzie gminy Muszyna. Podniesienie rangi turystycznej tej gminy wynika z atrakcyjności walorów turystycznych, zdolności obsługowej urzędzeń turystycznych oraz dostępności komunikacyjnej. Wszelkie działania inwestycyjne na terenie gminy Muszyna przyczyniają się do wzrostu jakości obsługi ruchu turystycznego, a tym samym do poprawy jakości życia mieszkańców.

## Literatura

- Biuletyn Informacyjny nr 24 Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – grudzień 2009.
- Biuletyn Informacyjny nr 25 Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – marzec 2010.
- Biuletyn Informacyjny nr 27 Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – listopad 2010.
- Biuletyn Informacyjny nr 30 Miasta i Gminy Uzdrowiskowej Muszyna, Biuletyn Informacyjny – kwiecień 2011.
- Butowski L., *Turystyka w polityce spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej w latach 1994-1999 i 2000-2006. Uwarunkowania teoretyczne, zakres rzeczowy, finansowy i przestrzenny*, Difin, Warszawa 2009.
- Instytut Turystyki, <http://www.intur.com.pl/statystyka.htm>, dostęp: 26.03.2013.
- Kudłacz T., *Programowanie rozwoju regionalnego*, PWN, Warszawa 1999.
- Kurek W., *Turystyka*, PWN, Warszawa 2007.

- Łązniewska E. (red.), *Turystyka w rozwoju lokalnym*, Poznań 2012, [http://kdg.ue.poznan.pl/att/Gospodarka\\_Turystyczna/podrecznik\\_GT.pdf](http://kdg.ue.poznan.pl/att/Gospodarka_Turystyczna/podrecznik_GT.pdf), dostęp: 23.03.2013.
- Meyer B., Milewski D., *Strategie rozwoju turystyki w regionie*, PWN, Warszawa 2009.
- Nowak J.F., *Modernizacja lokalnej administracji publicznej a rozwój lokalny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006.
- Noworól A., *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2007.
- Parysek J., *Rola samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym*, [w:] J. Parysek (red.), *Rozwój lokalny: zagospodarowanie przestrzenne i nisze atrakcyjności gospodarczej*, PAN Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Studia, t. CIV, PWN, Warszawa 1995.
- Pietrzyk I., *Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego*, [w:] R. Broszkiewicz (red.), *Związki polityki gospodarczej z polityką regionalną*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 786, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 1997.
- Potoczek A., *Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Agencja TNOiK i Centrum Kształcenia i Doskonalenia Kujawscy, Toruń 2003.
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna na lata 2008-2015*, Muszyna 2007, <http://img.iap.pl/s/300/7846/Edytor/File/Zalacznik.pdf>, dostęp: 27.03.2013.
- Szewczuk A., Kogut-Jaworska M., Ziolo M., *Rozwój lokalny i regionalny. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2011.
- Szubert-Zarzeczny U., *Turystyka w rozwoju gospodarczym Polski*, „Edukacja” Wyższa Szkoła Zarządzania, Wrocław 2002.
- Światowa Organizacja Turystyki UNWTO, <http://media.unwto.org/en/press-release/2011-05-11/international-tourism-first-results-2011-confirm-consolidation-growth>, dostęp: 26.03.2013.
- The Travel & Tourism Competitiveness Report 2008, Balancing Economic Development and Environmental Sustainability*, World Economic Forum, Geneva Switzerland 2008, [https://members.weforum.org/pdf/global\\_competitiveness\\_reports/ttreport/ttfullreport.pdf](https://members.weforum.org/pdf/global_competitiveness_reports/ttreport/ttfullreport.pdf), dostęp: 26.03.2013.
- Urząd Statystyczny w Krakowie, Województwo Małopolskie, Podregiony, Powiaty, Gminy, Kraków 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, [www.stat.gov.pl/krak](http://www.stat.gov.pl/krak), dostęp: 26.03.2013.

## TOURISM AS A CHANCE FOR LOCAL DEVELOPMENT

**Summary:** The subject of this article is to show tourism as an economic potential shaping and influencing local development. At the beginning local development and its internal and external factors are described. Next step is to show tourism in the local aspect as a significant element of social and economic development in the region. At the end, tourism is shown as one of the branches of economy, which is a chance for the development of Muszyna community.

**Keywords:** economy, local development, tourism.